

Krzysztof Flasiński

Prasa samorządów gminnych powiatów kamieńskiego i gryfickiego

Edukacja Humanistyczna nr 2 (27), 43-61

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Krzysztof Flasiński
Uniwersytet Szczeciński

PRASA SAMORZĄDÓW GMINNYCH POWIATÓW KAMIEŃSKIEGO I GRYFICKIEGO

Wstęp

Samorządy gmin należących do powiatów kamieńskiego oraz gryfickiego w okresie od stycznia do czerwca 2012 roku wydawały łącznie siedem tytułów. Własne pismo ma sześć z trzynastu gmin (w Golczewie do rąk mieszkańców trafiają dwa czasopisma). W 2011 roku ukazał się jeden numer „Nowych Wieści z Ratusza” Urzędu Miasta w Kamieniu Pomorskim, jednak wydawanie tego pisma nie było kontynuowane w kolejnym roku. O wadze prasy samorządowej świadczy nasycenie nią rynku czytelniczego. W gminach, które mają własne tytuły, średnio jeden egzemplarz przypada na pięć osób. Sprawia to, że – statystycznie – każda rodzina ma kontakt z czasopismem samorządowym.

Prasa samorządowa w systemie medialnym

Czasopisma wydawane przez organy samorządu terytorialnego w systemie medialnym zajmują ważną pozycję od wielu lat. Z badań przeprowadzonych przez Włodzimierza Chorążkiego wynika, że 31 maja 1999 roku średnio w każdym województwie ukazywały się 152 tytuły prasy lokalnej i sublokalnej, z czego dla 55 (36%) wydawcą był samorząd. Najwyższy wskaźnik stwierdzono w woj. świętokrzyskim (35 tytułów na 70 ukazujących się ogółem, czyli 51%), najniższy – w woj. pomorskim (30 pism na 142 ukazujące się na tym terenie, czyli 21%). W województwie zachodniopomorskim wydawano w tym czasie 103 tytuły prasy lokalnej i sublokalnej, z czego dla 34 (czyli dla 33%) wydawcą był samorząd¹. Zbigniew Anculewicz wylicza, że w 1995 roku w województwie olsztyńskim ukazywało się 8 tytułów wydawanych przez samorządowe instytucje kultury (domy i ośrodki kultury oraz biblioteki), 4, dla których wydawcą były organy samorządu lokalnego, i jedno pismo prowadzone przez osoby prywatne z dotacją samorządu lokalnego². Ryszard Kowalczyk podaje, że w latach 1990–2002 na terenie Wielkopolski było kolportowanych 106 tytułów, dla których wydawcą był samorząd gminny (w 88 przypadkach zarządy lub urzędy gmin, w 15 – ośrodki kultury,

¹ W. Chorążki, *Polskie media lokalne i sublokalne 1989–1999*, „Zeszyty Prasoznawcze”, Kraków 1999, nr 1–2, s. 66.

² Z. Anculewicz, *Od harmonii do wrogości. Media i władze samorządowe na przykładzie Warmii i Mazur*, „Zeszyty Prasoznawcze”, Kraków 1996, nr 1–2, s. 63.

w 2 – biblioteki, w 1 – gospodarstwo pomocnicze gminy) i 7 pism wydawanych przez samorząd powiatu (6 przez starostwo powiatowe i 1 przez bibliotekę), co stanowi 33% analizowanego przez autora materiału³.

Najostrzejszą dyskusję dotyczącą prasy samorządowej wzbudza poziom jej niezależności oraz, co za tym idzie, jej wartość informacyjna. Jak się wydaje, samorządowcy łatwo mogą ulec pokusie uczynienia z pisma finansowanego z budżetu gminy jedynie biuletynu zawierającego informacje o własnych sukcesach lub wręcz „tuby propagandowej”, której wartość rośnie w okresach kampanii wyborczych.

Przy okazji tych rozważań, oprócz analizy samych pism samorządowych, pojawia się niezwykle istotne pytanie o obiektywność tzw. tytułów niezależnych. Denis McQuail zaznacza, że „forma własności ma wpływ na treść przekazu”⁴ i zdanie to nie dotyczy jedynie mediów, których właścicielem jest administracja. Prasę nazywaną niezależną również dotyczą zagrożenia związane z zewnętrznym naciskiem. Lucyna Szot pisze, że „w niektórych mediach kontrola zewnętrzna (sprawowana m.in. przez elity władzy, podmioty gospodarcze) ogranicza ich autonomię. Stopień, w jakim instytucje medialne ulegają podwyższonej instrumentalizacji politycznej, jest odwrotnie proporcjonalny do stopnia ich profesjonalizacji. W takich instytucjach dziennikarze nie mają autonomii zawodowej, praktyka dziennikarska podlega kryteriom politycznym, a nie odrębnym normom dziennikarskim, same media natomiast służą określonym interesom, zamiast funkcjonować jako instytucje zaufania publicznego”⁵. Asortyment środków oddziaływania sił zewnętrznych na proces produkcji wiadomości w teoretycznie niezależnych mediach jest bogaty. Wśród takich metod John Street wymienia: cenzurę, zachęcanie do autocenzury wewnątrzredakcyjnej, wprowadzanie niejawności informacji, propagandę, selektywne ujawnianie informacji, regulacje legislacyjne⁶. W polskiej prasie niesamorządowej często spotykane jest zjawisko określane przez Lucynę Szot jako stosowanie „pozaprawnych środków nacisku”⁷. Ograniczenie wolności dziennikarzy wynika w tym przypadku z komercyjnego podejścia właściciela do wydawanego tytułu, ewentualnego wpływu reklamodawców na publikowane treści, przyzwolenia na kryptoreklamy itp. Katarzyna Pokorna-Ignatowicz, opisując problemy zawodowe dziennikarzy, zwraca uwagę m.in. na naciski polityczne i ekonomiczne⁸, Bogusława Dobek-Ostrowska upolitycznienie mediów masowych w krajach postkomunistycznych nazywa „jedną z najważniejszych przeszkód blokujących wejście w etap dojrzałości mediów i dojrzałej konsolidacji”⁹, Adam Szynol wymienia wśród czynników ograniczających pracę dziennikarzy „powiązania właściciela lub zarządzających medium z biznesem” oraz „zależności polityczne”¹⁰, Sylwia

³ R. Kowalczyk, *Media lokalne i społeczeństwo. Wybrane zagadnienia na przykładzie prasy lokalnej w Wielkopolsce*, Poznań 2003, s. 21.

⁴ D. McQuail, *Teoria komunikowania masowego*, Warszawa 2008, s. 237.

⁵ L. Szot, *Profesjonalizm dziennikarzy w Polsce*, [w:] *Współczesne media. Status, aksjologia, funkcjonowanie*, I. Hofman, D. Kępa-Figura (red.), Lublin 2009, tom I, s. 203.

⁶ J. Street, *Mass media, polityka, demokracja*, Kraków 2006, s. 92–106.

⁷ L. Szot, *Wolność dziennikarzy w polskim systemie prawnym*, Wrocław 2003, s. 101.

⁸ K. Pokorna-Ignatowicz, *Problemy zawodowe dziennikarzy w Polsce u progu nowego wieku na podstawie analizy branżowego miesięcznika Press*, „Studia Medioznawcze” 2001, nr 3, s. 30.

⁹ B. Dobek-Ostrowska, *Miejsce i rola mediów masowych w procesach demokratyzacyjnych*, [w:] *Media masowe w demokratyzujących się systemach politycznych. W drodze do wolności słowa i mediów*, B. Dobek-Ostrowska (red.), Wrocław 2006, s. 32.

¹⁰ A. Szynol, *Dziennikarz lokalny w obliczu interesów politycznych i biznesowych redakcji*, [w:] *Media w Polsce. Pierwsza władza w IV RP?*, M. Sokołowski (red.), Warszawa 2007, s. 113.

Męćfal zaznacza, że „dziennikarz lokalny na co dzień stawiany jest w obliczu sytuacji, które mogą powodować konflikt interesów, przynajmniej potencjalny, czy też tworzyć sytuacje, które będą postrzegane jako konflikt interesów”¹¹, Beata Klimkiewicz zwraca uwagę, że ważnym elementem wpływającym na pracę dziennikarzy w niezależnych mediach jest „presja ekonomiczna związana z zatrudnieniem. Strach przed utratą pracy często zmusza dziennikarzy do akceptacji trudnych warunków pracy i bezwzględnego posłuszeństwa wobec redaktorów naczelnych”¹².

W przypadku analizowanych tytułów prasy samorządowej należy podkreślić, że w każdym z badanych pism wydawca jest jasno zdefiniowany, co sprawia, że w procesie komunikacji z czytelnikiem nie dochodzi do przekłamania. Media finansowane przez gminy „nie udają” niezależnej prasy. Proces taki można natomiast zaobserwować w mediach z założenia niezależnych, które podlegają naciskom politycznym oraz – jak się wydaje, o wiele częściej – wpływom komercyjnym, żądaniom ogłoszeniodawców, którymi nieraz są właśnie samorządy.

Definicje i przedmiot badań

Do badań przyjęto definicję podaną przez Stanisława Michalczyka, według którego „prasa samorządowa jest elementem lokalnego systemu komunikacji społecznej, tworzą ją pisma wydawane i administrowane przez organy stanowiące samorządu (rady gminy) i/lub wykonawcze (zarządy gmin). W jej skład wchodzi także te pisma, które są bezpośrednio wydawane przez różne instytucje (towarzystwa miłośników miast, gminne ośrodki kultury, biblioteki) oraz firmy i osoby prywatne na zlecenie (co wiąże się z finansowaniem przedsięwzięcia) organów samorządu (władz lokalnych)”¹³.

Według raportu Centrum Monitoringu Wolności Prasy i Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich własny tytuł w latach 2007–2008 wydawało 46,1% przebadanych przez autorów samorządów¹⁴. W powiatach świnoujskim, kamieńskim i gryfickim sześć gmin dysponuje własnymi tytułami, co sprawia, że wskaźnik ten wynosi również 46%.

¹¹ S. Męćfal, *Konflikty interesów a praca dziennikarza lokalnego*, [w:] *Transformacja polskiego systemu medialnego*, M. Sokołowski (red.), Toruń 2011, s. 173.

¹² B. Klimkiewicz, *Krajobraz medialny w Polsce: struktura własności i pluralizm mediów*, [w:] *Własność medialna i jej wpływ na pluralizm oraz niezależność mediów*, B. Klimkiewicz (red.), Kraków 2005, s. 88.

¹³ S. Michalczyk, *Media lokalne w systemie komunikowania. Współczesne tendencje i uwarunkowania rozwojowe*, Wrocław 2000, s. 178.

¹⁴ Centrum Monitoringu Wolności Prasy, Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich, *Badanie prasy samorządowej, opracowanie wyników i raportu*, Krzysztof R. Nowakowski, Warszawa 2009 – www.freepress.org.pl/raport_dla_CMWP.doc (dostęp 15.10.2012).

Tabela 1.

Spis tytułów prasowych wydawanych przez samorządy gminne w powiatach świnoujskim, kamieńskim i gryfickim w 2012 roku

Lp.	Gmina	Tytuł pisma
1	Brojce	–
2	Dziwnów	–
3	Golczewo	„Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Golczewie”
		„Głos Golczewa”
4	Gryfice	–
5	Kamień Pomorski	–
6	Karnice	„Karnickie Żurawie”
7	Międzyzdroje	„Informator Samorządowy Gminy Międzyzdroje”
8	Płoty	„Gazeta Płotowska”
9	Rewal	„Strefa Słońca”
10	Świerzno	–
11	Świnoujście	–
12	Trzebiatów	–
13	Wolin	„Informator Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie”

Źródło: opracowanie własne.

Analizę przeprowadzono na podstawie danych uzyskanych w redakcjach podczas badań ankietowych¹⁵, wywiadów z redaktorami i dziennikarzami przedmiotowych tytułów prasy samorządowej oraz badań własnych egzemplarzy wydanych w 2012 roku.

Rejestracja w Sądzie Okręgowym

Pytanie o fakt rejestracji tytułu we właściwym sądzie wzbudziło wśród ankietowanych wiele wątpliwości. W zasadzie wszystkie odpowiedzi „nie” powinny być traktowane jako „nie wiem”. Urzędnicy zajmujący się redagowaniem pisma zazwyczaj nie pełnili tych obowiązków w momencie, kiedy ono powstawało, nie potrafili więc jednoznacznie odpowiedzieć, jakie formalności zostały w tym czasie dopełnione. Osoby przygotowujące dwa tytuły udzieliły zdecydowanych odpowiedzi (obie były twierdzące).

¹⁵ Ankiety zgodne ze wzorem przygotowanym i dostarczonym przez Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Wyższej Szkoły Humanistycznej w Szczecinie dla potrzeb projektu „Badanie Mediów Lokalnych”.

Tabela 2.

Rejestracja analizowanych czasopism w Sądzie Okręgowym

Tytuł pisma	Rejestracja w Sądzie Okręgowym
„Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Golczewie”	nie
„Gazeta Płotowska”	tak
„Głos Golczewa”	nie
„Informator Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie”	nie
„Informator Samorządowy Gminy Międzyzdroje”	nie
„Karnickie Żurawie”	nie
„Strefa Słońca”	tak

Źródło: opracowanie własne.

Częstotliwość ukazywania się

Zgodnie z wynikami ankiety pięć tytułów ukazuje się raz w miesiącu, a dwa czasopisma samorządowe to kwartalniki. Należy jednak zwrócić uwagę, że częstotliwość ukazywania się pisma w niektórych przypadkach nie jest stabilna. Działalność wydawnicza jest dla samorządów jedynie zadaniem dodatkowym. W związku z ruchami kadrowymi lub budżetowymi brak odpowiedzialnych osób z konkretnie przydzielonymi zadaniami oraz brak funduszy może spowodować zawieszenie wydawania pisma.

Tabela 3.

Częstotliwość ukazywania się analizowanych czasopism

Tytuł pisma	Częstotliwość ukazywania
„Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Golczewie”	miesięcznik
„Gazeta Płotowska”	miesięcznik
„Głos Golczewa”	kwartalnik
„Informator Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie”	kwartalnik
„Informator Samorządowy Gminy Międzyzdroje”	miesięcznik
„Karnickie Żurawie”	miesięcznik
„Strefa Słońca”	miesięcznik

Źródło: opracowanie własne.

Wydawca

Oczywiste jest, że wydawcą wszystkich tytułów są urzędy gmin (sześć przypadków) lub samorządowe jednostki organizacyjne (jedno czasopismo). W Płotach wydawcą miesięcznika samorządowego jest Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury. Nie stwierdzono finansowania pism wydawanych przez osoby prywatne, nie wliczając przypadków zlecenia komercyjnym tytułom ogłoszeń płatnych.

Wszystkie pisma są kolportowane bezpłatnie i nie przyjmują (lub publikują sporadycznie) ogłoszeń płatnych. Częstą praktyką jest natomiast niekomercyjne zamieszczanie ogłoszeń urzędów gmin lub innych jednostek samorządowych.

Tabela 4.

Wydawcy analizowanych czasopism

Tytuł pisma	Wydawca
„Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Golczewie”	Urząd Gminy Golczewo
„Gazeta Płotowska”	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Płotach
„Głos Golczewa”	Urząd Gminy Golczewo
„Informator Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie”	Urząd Gminy Wolin
„Informator Samorządowy Gminy Międzyzdroje”	Urząd Gminy Międzyzdroje
„Karnickie Żurawie”	Urząd Gminy Karnice
„Strefa Słońca”	Urząd Gminy Rewal

Źródło: opracowanie własne.

Format

Zdecydowana większość analizowanych czasopism ukazuje się w formacie A4. Z wywiadów przeprowadzonych z pracownikami redakcji wynika, że jest kilka przyczyn takiego stanu rzeczy. Przede wszystkim koszty związane z drukiem pisma w mniejszym formacie są niższe. W pismach samorządowych nie są publikowane obszerne artykuły, reportaże, więc łatwiej przy mniejszym formacie zaplanować i przeprowadzić podział poszczególnych materiałów dziennikarskich na sekcje. Skład i łamanie analizowanych czasopism odbywa się zazwyczaj bez użycia profesjonalnych narzędzi DTP. Powoduje to, że ułożenie dwóch lub trzech bloków tekstowych na stronie formatu A4 można przeprowadzić w prostym edytorze tekstu. Większy rozmiar strony wymusza bardziej skomplikowane łamanie. Do takich działań niezbędne jest odpowiednie oprogramowanie oraz licencja na jego komercyjne wykorzystanie.

Tabela 5.

Format analizowanych czasopism

Tytuł pisma	Format
„Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Golczewie”	A4
„Gazeta Płotowska”	A4
„Głos Golczewa”	A4
„Informator Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie”	A4
„Informator Samorządowy Gminy Międzyzdroje”	A4
„Karnickie Żurawie”	A4
„Strefa Słońca”	A3

Źródło: opracowanie własne.

Kolor

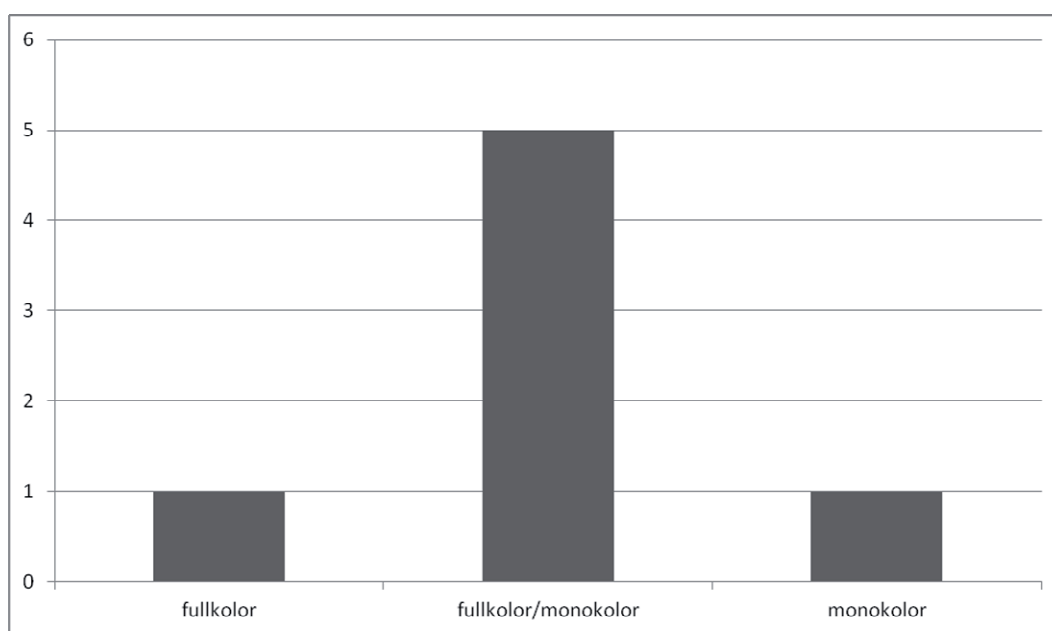
Sposób użycia koloru w publikacjach samorządowych jest charakterystyczny dla tego segmentu prasy. W przypadku pięciu z siedmiu analizowanych czasopism redakcja stosuje metodę polegającą na użyciu pełnego koloru na wewnętrznych i zewnętrznych stronach okładki, a także na czterech kolumnach w środku pisma. Ten specyficzny układ wiąże się z ograniczeniem kosztów druku i jest rzadko spotykany w prasie komercyjnej. Tylko w przypadku jednego pisma wydawca decyduje się na użycie pełnego koloru w całości, jednak należy dodać, że miesięcznik wydawany w Golczewie liczy cztery strony.

Tabela 6.

Użycie koloru w analizowanych czasopismach

Tytuł pisma	Kolor
„Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Golczewie”	fullkolor
„Gazeta Płotowska”	fullkolor/monokolor
„Głos Golczewa”	fullkolor/monokolor
„Informator Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie”	fullkolor/monokolor
„Informator Samorządowy Gminy Międzyzdroje”	monokolor
„Karnickie Żurawie”	fullkolor/monokolor
„Strefa Słońca”	fullkolor/monokolor

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 1. Użycie koloru w analizowanych czasopismach

Źródło: opracowanie własne.

Objętość

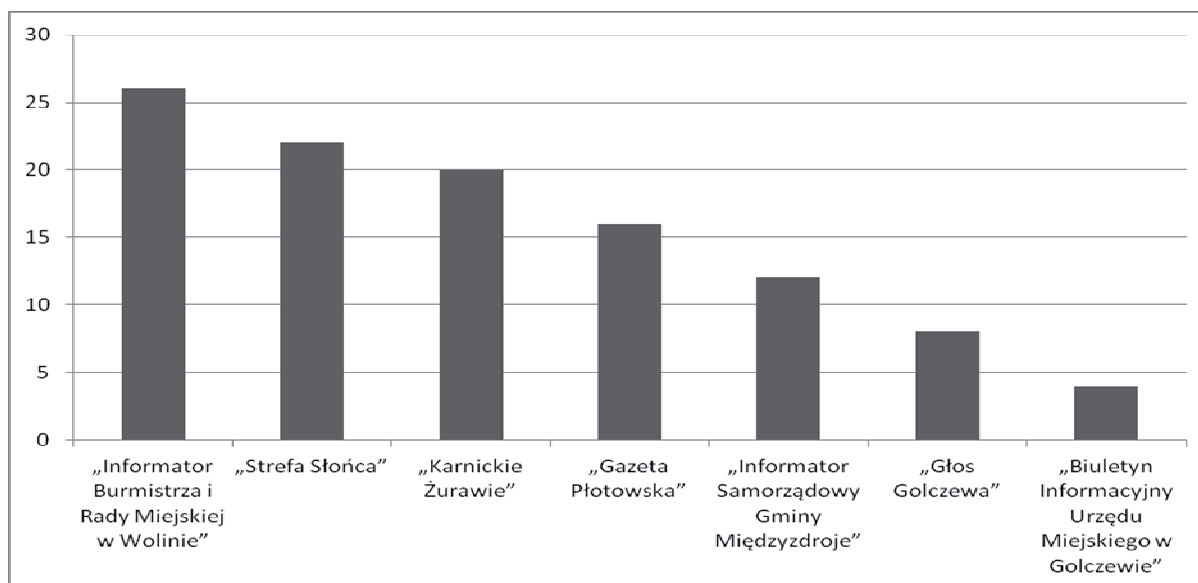
Średnia liczba stron w analizowanych tytułach wyniosła 15,4. Najmniejszy objętościowo był „Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Golczewie”. Najwięcej stron liczył „Informator Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie” (średnio 26 stron, jednak wydano również numer, który liczył 32 strony).

Tabela 7.

Liczba stron w analizowanych czasopismach

Tytuł pisma	Liczba stron	Średnia liczba stron
„Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Golczewie”	4	4
„Gazeta Płotowska”	16	16
„Głos Golczewa”	8	8
„Informator Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie”	20–32	26
„Informator Samorządowy Gminy Międzyzdroje”	12	12
„Karnickie Żurawie”	16–24	20
„Strefa Słońca”	16–28	22

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 2. Średnia liczba stron w analizowanych czasopismach

Źródło: opracowanie własne.

Nakład

Trzy analizowane tytuły notują nakłady do 1 tys. egz., tyle samo rozchodzi się w nakładzie do 2 tys. egz., nakład jednego pisma przekroczył granicę 2 tys. egz. Wszystkie pisma są rozdawane bezpłatnie, więc nakład równoznaczny jest w tym przypadku z liczbą kolportowanych egzemplarzy.

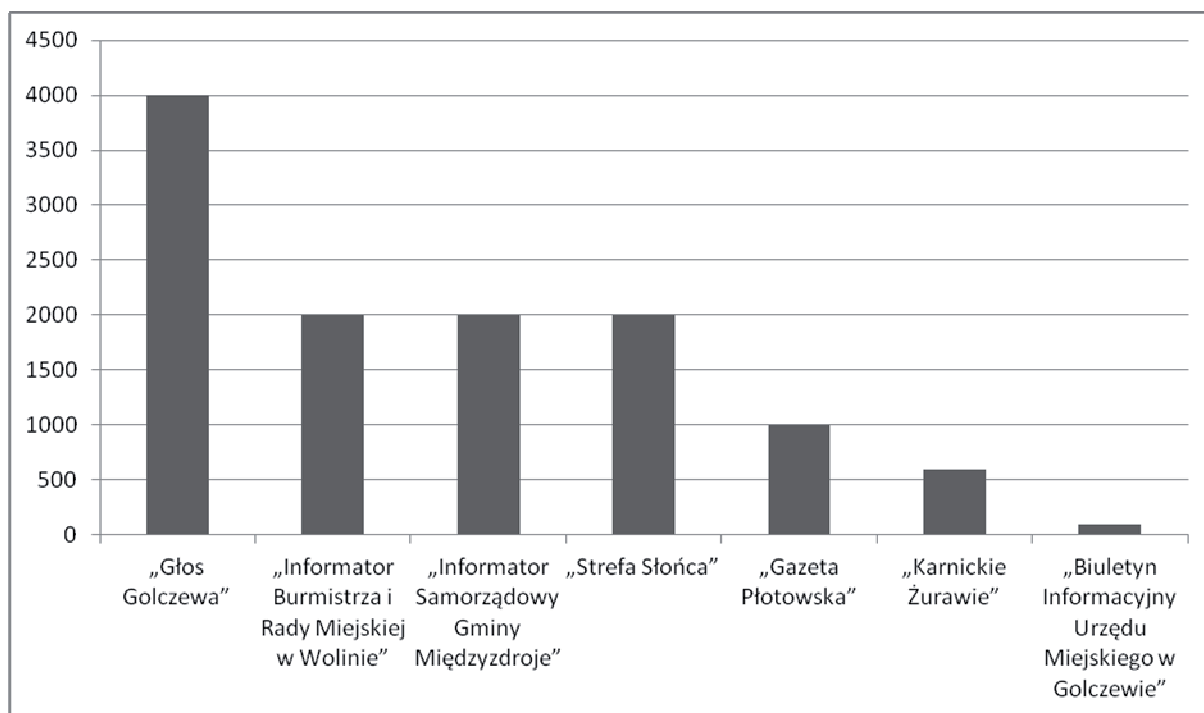
Dla nakładów prasy ukazującej się w powiatach nadmorskich ważne jest zjawisko różnicowania liczby egzemplarzy w zależności od pory roku. W miesiącach letnich nakład jest wyższy ze względu na zwiększony ruch turystyczny. Ankietowany pracownik Urzędu Gminy w Rewalu zaznaczył, że nakład „Strefy Słońca” rośnie do 8.000 egz. podczas wakacji. „Informator Samorządowy Gminy Międzyzdroje” w sezonie letnim wydawany jest w nakładzie 8.500 egz.

Tabela 8.

Nakłady analizowanych czasopism

Tytuł pisma	Średni nakład
„Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Golczewie”	100
„Gazeta Płotowska”	1.000
„Głos Golczewa”	4.000
„Informator Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie”	2.000
„Informator Samorządowy Gminy Międzyzdroje”	2.000
„Karnickie Żurawie”	600
„Strefa Słońca”	2.000

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 3. Nakłady analizowanych czasopism

Źródło: opracowanie własne.

Największe nasycenie rynku czytelniczego prasą samorządową zaobserwowano w gminach Golczewo, Rewal i Międzyzdroje.

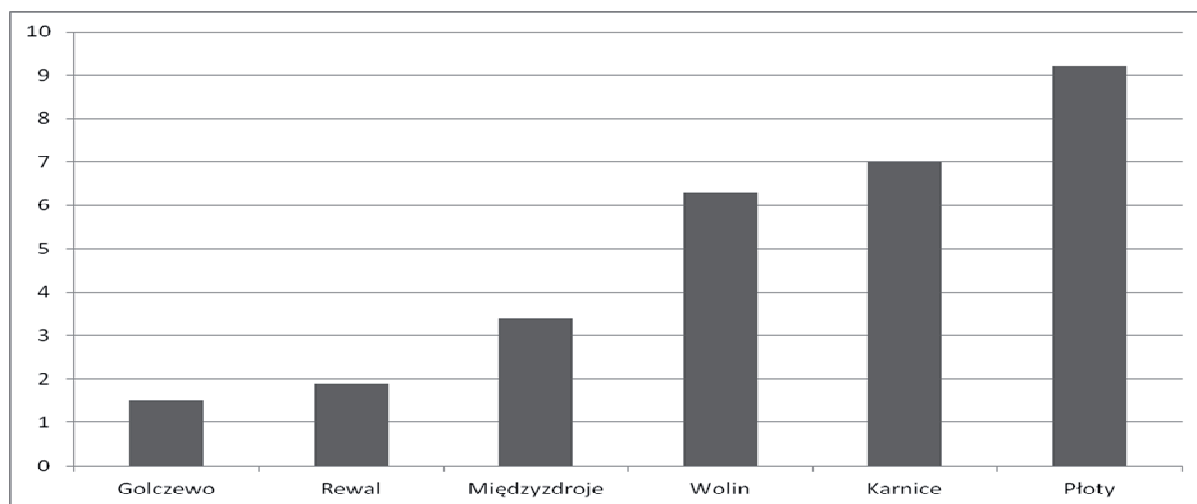
Tabela 9.

Liczba mieszkańców gminy w przeliczeniu na 1 egzemplarz czasopisma¹⁶

Gmina	Mieszkańców na 1 egz.
Golczewo	1,5
Karnice	7,0
Międzyzdroje	3,4
Płoty	9,2
Rewal	1,9
Wolin	6,3

Źródło: opracowanie własne.

¹⁶ Dane o liczbie mieszkańców gmin na podstawie informacji Głównego Urzędu Statystycznego na 31.12.2011 r. – http://www.stat.gov.pl/gus/5840_13211_PLK_HTML.htm (dostęp 15.10.2012).

Rys. 4. Liczba mieszkańców gminy w przeliczeniu na 1 egzemplarz czasopisma

Źródło: opracowanie własne.

Tematyka

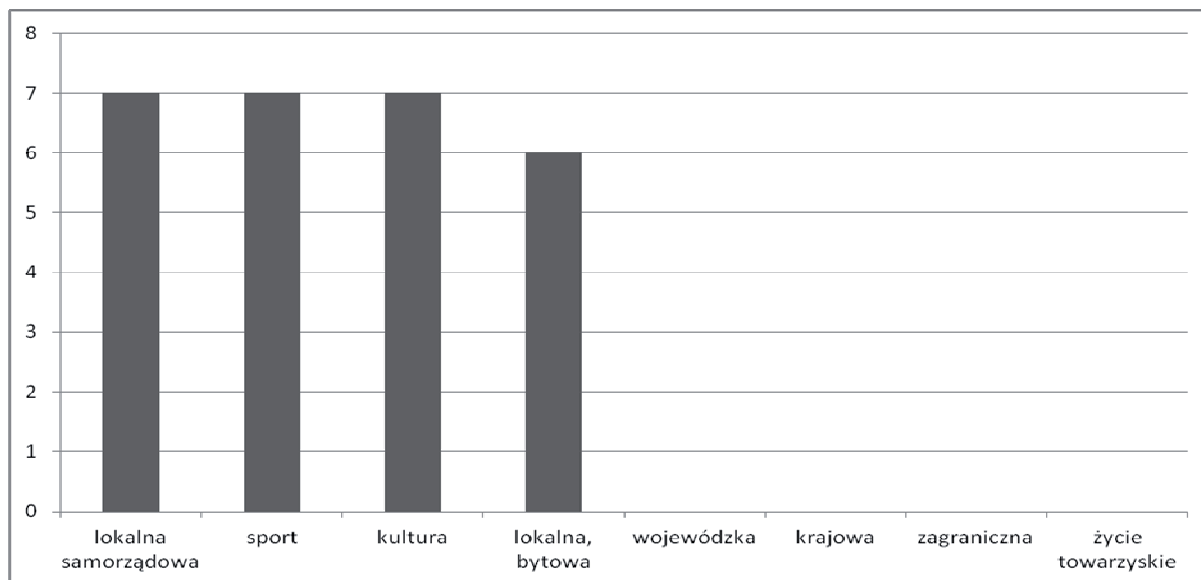
Można przyjąć, że w analizowanych tytułach poruszana jest tematyka dotycząca czterech zagadnień. Zainteresowaniem redakcji cieszą się artykuły dotyczące tematów lokalnych bytowych, lokalnych samorządowych, sportu oraz kultury.

O doborze tematyki materiałów dziennikarskich decyduje w głównej mierze zasięg geograficzny poruszanego problemu. W prasie wydawanej przez samorządy gminne nie są publikowane teksty dotyczące całego województwa, kraju oraz zagranicy. W badanym okresie nie odbywała się kampania przed ogólnopolskimi wyborami. Można domniemywać, że w takich przypadkach rozkład tematyki wskazywałby na większe zainteresowanie polityką wojewódzką i krajową, a efektem byłyby na przykład wywiady z kandydatami na posłów z regionalnego okręgu wyborczego.

Badanie tematyki analizowanych czasopism wskazuje, że władze samorządowe chętnie wykorzystują je do opisywania własnej działalności. Wiele miejsca zajmują relacje z sesji rad gmin, przedruki uchwał (wraz z wypisami i wyrysami z planu zagospodarowania przestrzennego), a nawet publikowanie całego budżetu gminy (taki numer specjalny opublikował wydawca „Strefy Słońca”). W jednym z tytułów zamieszczono tabelę z wyciągami z oświadczeń majątkowych gminnych samorządowców zawierającą informacje o posiadanych przez nich nieruchomościach, ruchomościach, oszczędnościach oraz zobowiązaniach finansowych („Karnickie Żurawie” 2012, nr 2).

Wyraźna jest również tendencja do poszerzania zakresu tematycznego w pismach gmin nadmorskich: zapowiedzi imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowych, porady dotyczące bezpieczeństwa (zarówno odnośnie problemów związanych z wypoczynkiem nad morzem, jak i zagrożeń kryminalnych spowodowanych okresem wakacyjnym oraz większą liczbą przestępstw), wszelkiego rodzaju informatory (adresy i godziny otwarcia ośrodków zdrowia, adresy i ceny za korzystanie z gminnych obiektów sportowych, kontakt z punktami informacji turystycznej), rozkład jazdy kolei wąskotorowej, a nawet – w przypadku rewalskiej „Strefy Słońca” – horoskopy.

Liczba wskazań dotyczących tematyki poruszanej w analizowanych czasopismach przedstawia się następująco: krajowa – 0, kultura – 7, lokalna samorządowa – 7, lokalna bytowa – 6, sport – 7, wojewódzka – 0, zagraniczna – 0, życie towarzyskie – 0.

Rys. 5. Tematyka poruszana w analizowanych czasopismach

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 10.

Rozkład tematyki poruszanej w analizowanych czasopismach

Tytuł pisma	Tematyka							
	lokal. byt.	lokal. sam.	woj.	kraj.	sport	zagr.	kult.	życie tow.
„Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Golczewie”		x			x		x	
„Gazeta Płotowska”	x	x			x		x	
„Głos Golczewa”	x	x			x		x	
„Informator Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie”	x	x			x		x	
„Informator Samorządowy Gminy Międzyzdroje”	x	x			x		x	
„Karnickie Żurawie”	x	x			x		x	
„Strefa Słońca”	x	x			x		x	

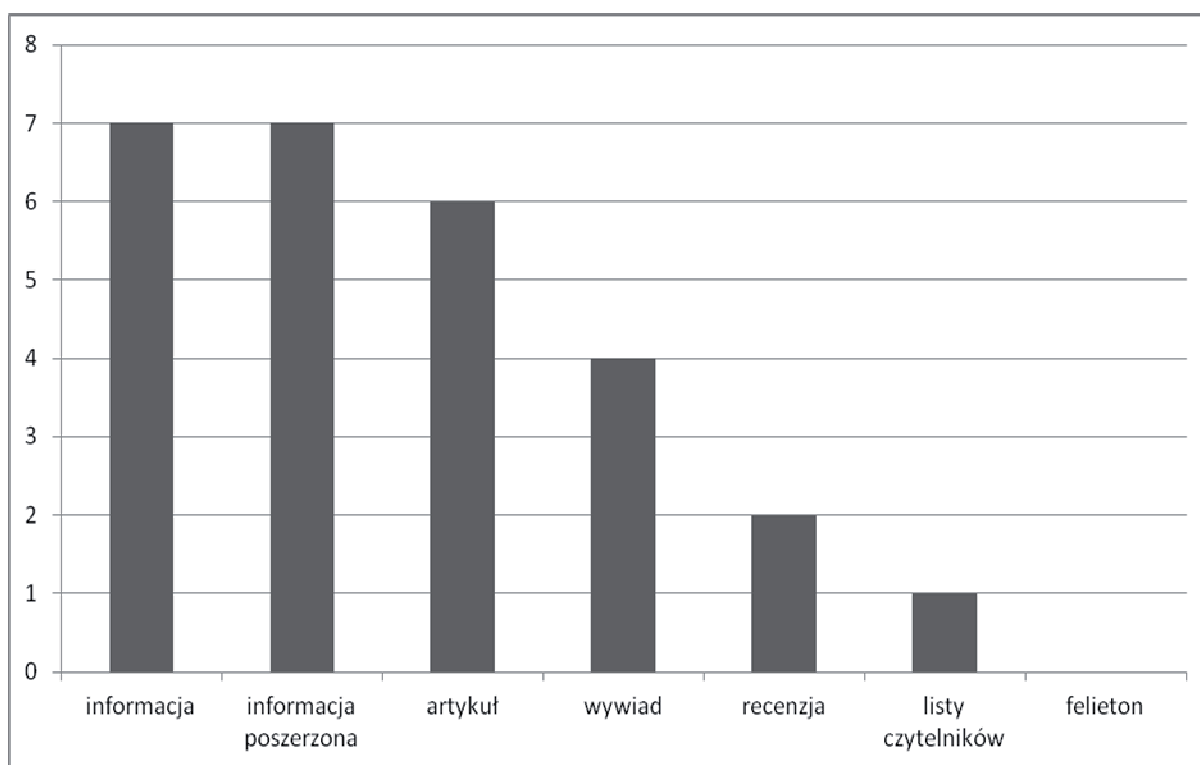
Źródło: opracowanie własne.

Rodzaje wypowiedzi dziennikarskiej

Redakcje najchętniej sięgają po podstawowe gatunki dziennikarskie. Informacja lub informacja poszerzona występuje we wszystkich badanych tytułach. Wydaje się, że przyczyną jest fakt, iż autorami tekstów w tym segmencie prasy rzadko są profesjonalni dziennikarze. W prasie samorządowej materiały do publikacji dostarczają nauczyciele, urzędnicy, bibliotekarze, którzy nie parają się na co dzień działalnością dziennikarską. Z tego powodu najprostsza forma jest najlepsza ze względu na komunikatywność artykułu oraz jego terminowe dostarczenie.

Uwagę zwraca niezamieszczanie listów od czytelników. W wywiadach pracownicy redakcji podkreślali jednak, że otrzymują sygnały od czytelników. Są to zazwyczaj rozmowy telefoniczne, podczas których mieszkańcy gmin zwracają uwagę na problemy ze swojego otoczenia.

W wynikach badań ankietowych liczba wskazań dotyczących rodzaju wypowiedzi dziennikarskich kształtuje się następująco: informacja – 7, informacja poszerzona – 7, wywiad – 4, artykuł – 6, felieton – 0, recenzja – 2, listy czytelników – 1.

Rys. 6. Rodzaje wypowiedzi dziennikarskich w analizowanych czasopismach

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 11.

Rozkład wypowiedzi dziennikarskich w analizowanych czasopismach

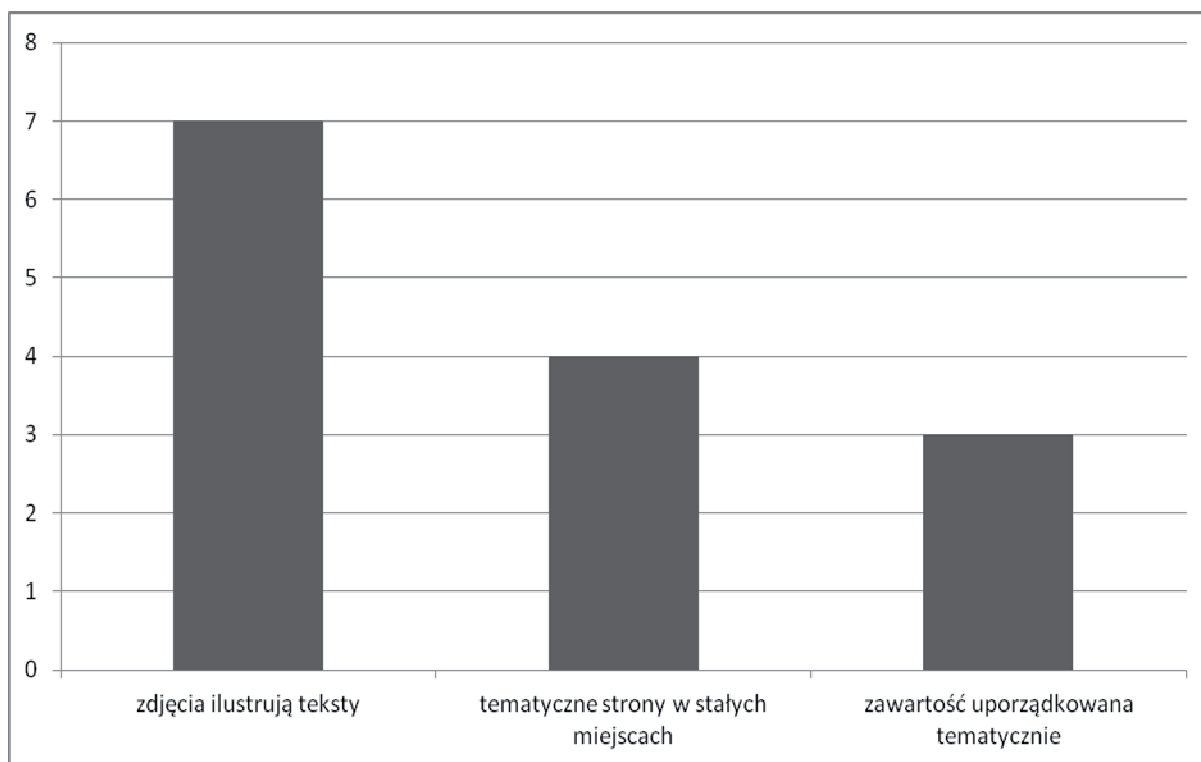
Tytuł pisma	Rodzaje wypowiedzi dziennikarskiej						
	inf.	inf. posz.	wyw.	art.	feliet.	rec.	list od czyt.
„Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Golczewie”	x	x					
„Gazeta Płotowska”	x	x	x	x		x	x
„Głos Golczewa”	x	x	x	x			
„Informator Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie”	x	x		x			
„Informator Samorządowy Gminy Międzyzdroje”	x	x		x			
„Karnickie Żurawie”	x	x	x	x			
„Strefa Słońca”	x	x	x	x		x	

Źródło: opracowanie własne.

Cechy charakterystyczne

Wśród cech charakterystycznych badanych tytułów najpopularniejszą było ilustrowanie tekstów zdjęciami. Pod tym względem segment prasy samorządowej nie odbiega od pism prywatnych. Natomiast w trzech z siedmiu analizowanych pism nie stwierdzono planowej organizacji treści. Redaktorzy w rozmowach z ankierem argumentowali, że nie sposób zaplanować kolejnych wydań nie posiadając stałej redakcji, a tematyka tekstów zależy od aktualnych wydarzeń w danej gminie. Ponadto problematyka publikowanych artykułów nie wymaga podziału materiałów na sekcje.

Cechy charakterystyczne analizowanych czasopism to w głównej mierze: zawartość uporządkowana tematycznie – 3, tematyczne strony w stałych miejscach – 4, zdjęcia ilustrujące teksty – 7.

Rys. 7. Cechy charakterystyczne analizowanych czasopism

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 12.

Rozkład cech charakterystycznych analizowanych czasopism

Tytuł pisma	Cechy charakterystyczne		
	zaw. uporządkowana tematycznie	tematyczne strony w stałych miejscach	zdjęcia ilustrują teksty
„Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Golczewie”			X
„Gazeta Płotowska”	X	X	X
„Głos Golczewa”	X	X	X
„Informator Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie”			X
„Informator Samorządowy Gminy Międzyzdroje”	X	X	X
„Karnickie Żurawie”		X	X
„Strefa Słońca”			X

Źródło: opracowanie własne.

Redakcje

Charakterystyczny dla pism samorządowych jest brak stałej redakcji lub nawet brak redaktora naczelnego. W pismach z tego segmentu cały zespół tworzy jeden pracownik urzędu gminy zamawiający i przyjmujący materiały od innych urzędników. Redaktorem naczelnym lub szefem redakcji jest pracownik referatu promocji w urzędzie gminy lub pracownik o równorzędnych kompetencjach („Strefa Słońca”, „Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Golczewie”, „Głos Golczewa”, „Informator Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie”), sekretarz miasta („Informator Samorządowy Gminy Międzyzdroje”), wicewójt („Karnickie Żurawie”), osoba spoza urzędu („Gazeta Płotowska”).

Pracownicy redakcji posiadający wykształcenie dziennikarskie należą do rzadkości. Podczas rozmów ankietowych okazało się, że jedna z osób zajmująca się redagowaniem rewalskiej „Strefy Słońca” ukończyła studia o tym profilu, natomiast redaktor naczelny „Gazety Płotowskiej” wskazał, że uczestniczył w kursie dziennikarskim. Jako wyjątek można uznać przypadek tytułów wydawanych przez samorząd Golczewa: szef redakcji przedkłada każdy numer do akceptacji burmistrzowi, który ukończył studia dziennikarskie.

Pomimo że redakcje nie mają stałych pracowników, we wszystkich przypadkach jako liczbę współpracowników wskazywano odpowiedź „więcej niż pięciu”. Ankietowani uzasadniali, że autorami artykułów są wszyscy kierownicy poszczególnych referatów w urzędach oraz szefowie oddzielnych jednostek finansowanych przez gminy, bibliotekarze, nauczyciele, sołtysi, trenerzy drużyn piłkarskich. Również wójtowie i burmistrzowie są autorami tekstów w prasie samorządowej. Takie cykliczne całostronicowe artykuły wstępne (na 2. lub 3. stronie) ukazują się w „Głosie Golczewa”, „Karnickich Żurawiach” oraz „Informatorze Burmistrza i Rady Miejskiej w Wolinie”.

Podsumowanie

Z wyników przeprowadzonych badań wyłania się stosunkowo spójny obraz prasy samorządowej. Można zauważyć wiele cech wspólnych dla tytułów z tego segmentu. W większości są to miesięczniki wydawane bezpośrednio przez urzędy gmin. Zdecydowanie przeważa tematyka lokalna, szczególny nacisk położony jest na informacje dotyczące działalności samorządów, wiadomości sportowe i kulturalne. Jest to efekt zainteresowań współpracowników redakcji. Bibliotekarze, trenerzy lokalnych drużyn sportowych i nauczyciele przesyłają do szefów redakcji artykuły z zakresu ich działalności. We wszystkich czasopismach czytelnik znajdzie głównie informacje oraz informacje poszerzone. Wszędzie również publikowane są zdjęcia z krótkimi podpisami, często grupowane na jednej kolumnie. Kolejną wspólną cechą jest brak spójnej redakcji zajmującej się opracowywaniem kolejnych numerów pisma. Trudno też tu mówić o redaktorze naczelnym, raczej powinno stosować się określenie „szef redakcji”. Tylko jedno pismo redagował zawodowy dziennikarz, pozostałymi zajmowali się pracownicy urzędów. Jest to zapewne podyktowane trzema podstawowymi przesłankami: unikaniem dodatkowych kosztów, stosunkowo niewielką liczbą materiałów dziennikarskich oraz liczną grupą współpracowników. Ważną cechą wspólną jest bezpłatne kolportowanie czasopism wśród mieszkańców.

Wydaje się, że komunikację z mieszkańcami najwyżej na liście priorytetów stawia samorząd gminy Golczewo. Dowodzi tego wysokie nasycenie rynku czytelniczego oraz fakt wydawania dwóch tytułów – miesięcznika i kwartalnika. Publikowanie własnego tytułu jest ważne również dla gmin nadmorskich – Międzyzdrojów oraz Rewala. Wydawcy reagują na zwiększenie ruchu turystycznego i w okresie wakacyjnym zwiększają kilkakrotnie nakłady swoich czasopism. Podczas wywiadu szef redakcji „Informatora Samorządowego Gminy Międzyzdroje” podkreślał, że monitoruje na bieżąco dostępność pisma w poszczególnych punktach kolportażowych i w razie potrzeby uzupełnia braki. W miesiącach letnich zmienia się również tematyka obu tytułów i jest ona dostosowywana do potrzeb turystów.

Trudno prognozować przyszłość prasy samorządów gminnych. W dobie kryzysu drukowanych środków przekazu niewątpliwie mocną stroną tego segmentu jest możliwość zapewnienia stałego finansowania z budżetu gminy. Pozwala to na bezpłatne kolportowanie czasopism, co z kolei zapewnia zasięg tytułu i wzmacnia jego szanse na wysoki poziom czytelnictwa. Jako zagrożenie rysuje się postępująca dominacja mediów elektronicznych. O ile stworzenie stacji radiowej lub telewizyjnej emitującej program o pożądanej jakości pociąga za sobą wysokie koszty, to publikowanie informacji w serwisie internetowym jest o wiele tańsze. Ryszard Kowalczyk w 2008 roku wskazywał, że na stronie www prowadzonej przez urząd można znaleźć odnośnik do działu „biuletyn informacyjny (prasa lokalna, radio lokalne) – czasami znajdujemy w niej dostęp do elektronicznych wersji informatora gminnego (powiatowego), wydawanego przez miejscowe władze, lub wgląd w strony lokalnych czasopism i lokalnego radia”¹⁷. Biorąc pod uwagę dynamiczny rozwój mediów internetowych można stwierdzić, że zjawisko to będzie przybierało na sile, a koszt druku może stać się decydującym elementem przy podejmowaniu decyzji o zaprzestaniu wydawania pisma samorządowego w tradycyjnej wersji. Już dzisiaj w gminach miejsce prasy w modelu komunikacji z obywatelami zajmują witryny internetowe prowadzone przez urzędy, szczególnie obowiązkowe Biuletyny Informacji Publicznej. Ilona Biernacka-Ligęza, opierając się na badaniach w gminach polskich oraz norweskich, pisze, że „praktyczne zastosowanie nowych technologii komunikacyjnych stało się jednym z ważniejszych elementów budowanych współcześnie strategii rozwoju gminy i dla większości komunikacja z lokalną społecznością przy użyciu Internetu jest dziś standardem”¹⁸. Może się więc okazać, że samorządowcy zdecydują się na udostępnianie tytułu w pliku PDF na stronie internetowej urzędu gminy. Większość analizowanych tytułów można uzyskać w tej wersji, redakcje nie dysponowały jednak danymi na temat liczby pobrań poszczególnych numerów, więc trudno określić, czy ta forma cieszy się popularnością wśród mieszkańców.

W części analizowanych tytułów można zauważyć partycypację czytelników w procesie tworzenia treści, czyli odzwierciedlenie sprzężenia zwrotnego, zgodnie z modelem opracowanym dla procesu komunikowania masowego – pośredniego przez Bogusławę Dobek-Ostrowską¹⁹. Redaktorzy badanych pism przyznawali, że mimo niskiej reprezentacji na łamach listów od czytelników mieszkańcy gmin kontaktują się z nimi telefonicznie lub przy

¹⁷ R. Kowalczyk, *Media lokalne w Polsce*, t. III, Poznań 2008, s. 233.

¹⁸ I. Biernacka-Ligęza, *Gmina wirtualna czy realna? – Internet jako współczesna przestrzeń publiczna w Polsce i Norwegii*, [w:] *Współczesne media. Kryzys w mediach*, t. I, I. Hofman, D. Kępa-Figura (red.), Lublin 2012 s. 231.

¹⁹ B. Dobek-Ostrowska, *Komunikowanie polityczne i publiczne*, Warszawa 2007, s. 74–76.

pomocy poczty elektronicznej. Wydaje się jednak, że większy udział opinii czytelników jest niezbędny do pełnej realizacji idei samorządności. Zjawisko lokalnej partycypacji medialnej, którą Katarzyna Kopacka definiuje jako „wszelkie możliwe formy uczestnictwa w społeczności lokalnej jej członków, które ma miejsce dzięki mediom i przez media lokalne”²⁰, sprawia, że media finansowane przez władzę będą postrzegane jako bardziej wiarygodne i autentycznie reprezentatywne dla mieszkańców.

²⁰ K. Kopacka, *Lokalna partycypacja medialna a kształtowanie się społeczeństwa obywatelskiego*, [w:] *Nowe media. Nowe w mediach*, I. Borkowski, A. Woźny (red.), Wrocław 2006, s. 71 (71–78).

Krzysztof Flasiński

Prasa samorządów gminnych powiatów kamieńskiego i gryfickiego

Autor opisuje tytuły prasowe wydawane przez samorządy gmin powiatów kamieńskiego i gryfickiego. Przeanalizowano 7 czasopism pod kątem prawnym, formalnym oraz treściowym. Badania pokazują, że można mówić o wielu cechach wspólnych, które są charakterystyczne dla prasy tego segmentu. Autor wskazuje również na szanse i zagrożenia dla prasy samorządowej.

The Press of the Territorial Self-Government of Kamień Pomorski and Gryfice

The author describes press titles published by local of Golczewo, Karnice, Międzyzdroje, Płoty, Rewal and Wolin. Seven magazines were analyzed for the legal and content. Research proves that we can talk about the many common characteristics of this segment of the press. Author also describes strengths and weaknesses for the municipalities' magazines.

Translated by Krzysztof Flasiński